

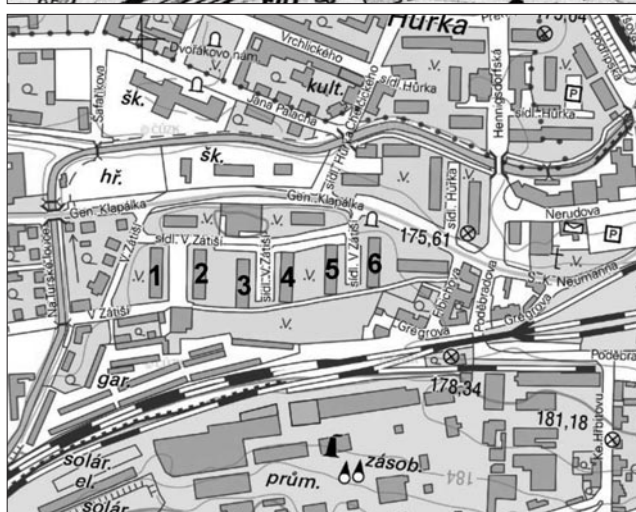
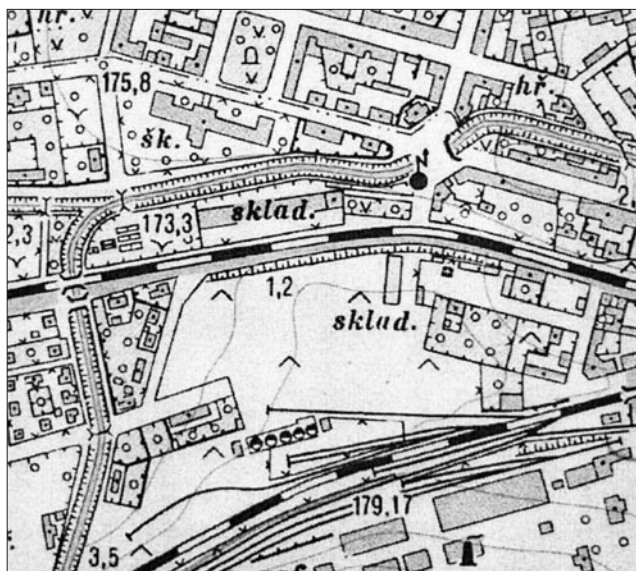
Pravěké nálezy na sídlišti V zátiší (Kochmanka) v Kralupech nad Vltavou

Karel Sklenář

Mezi květnem a říjnem 1969 se hloubily základy pro panelové obytné domy nově zakládaného sídliště v poloze dosud zvané podle zrušené továrny Kochmanka. Ta leží západně od původního jádra Kralup nad Vltavou (okr. Mělník) směrem k Mikovicům (dnes součásti Kralup n. Vlt.), na severozápadním úpatí masivu Nehoště, uzavírajícím kralupské údolí od jihu. Při uvedené stavební činnosti došlo k řadě archeologických sídlištních nálezů, které zachránil, zdokumentoval a tehdejšímu Vlastivědnému (dnes Regionálnímu) muzeu v Mělníku (dále MME) předal Václav Fencl, pracovník n. p. Kaučuk v Kralupech n. Vlt.;¹ menší záchranný zásah zde pro uvedené muzeum provedl i jeho dřívější pracovník prom. hist. Karel Sklenář (tehdy již působící v Národním muzeu v Praze). Protože výtěžky těchto akcí, třebaže nesusvislých a omezených možnostmi danými stavbou, poskytují zajímavé informace o osídlení této vyvýšené polohy v pravěku a jejich prezentace v literatuře byla dosud jen zlom-

Obr. 1. Kralupy n. Vlt. Poloha lokality na mapě Čech

Obr. 2. Kralupy n. Vlt. Nahore: mapa 1 : 10 000 M-33-65-B-c-1 v podobě z r. 1967 ukazuje (uprostřed snímku) ještě volný prostor budoucího sídliště „V zátiší“ nad ohybem potoka, západně od býv. Kochmanky; z vrstevnic je patrná konfigurace terénu. Dole: táž situace po výstavbě sídliště: panelové domy jsou označeny čísly 1–6

¹ MME ič. 1) 13503–22, 13524–640, 13570–9, 13582–608, 13739–43; 2) 13523; 3) 13565–9, 13580–1, 13591–6, 13747–59, 13990; 4) 13744–6, 14696; An 29.

Obr. 3. Kralupy n. Vlt., sídliště V zátíší, pohled od severu ze svahu návrší Hostibejku (foto autor 2017). Vyznačena čísla panelových domů

tem kralupského údolí, sevřeného zde vrchy Hostibejkem a Nehoštěm. Na plánu města leží mezi ulicemi Generála Klapálka (dříve Kloučkovou, ještě dříve mikovickou silnicí a původní trasou železniční trati do Slaného, která byla po výstavbě sídliště přeložena jižněji, resp. sdružena s kladenskou tratí), V zátíší a Alšovou. Nadmořská výška činí 177–178 m n. m (obr. 1–3).

Poloha: základní mapa 1 : 10 000, list 12-21-25, střed 1. domu 240 mm od již. a 338 mm od záp. sekční čáry; SAS: 12-21-25/19; GPS: střed 1. domu 50°14'16.69''N/14°18'05.64''E (Y: 748989, X: 1025258); střed 6. domu 50°14'17.96''N/14°18'17.42''E (Y: 748751, X: 1025250). Katastrální území Kralupy nad Vltavou, pozemek ppč. 152/1, původně rozsáhlé pole; domy nově na stpč. 706–726.

STARŠÍ NÁLEZY

V uvedeném prostoru docházelo k nálezům zřejmě už odedávna. Nejspíše k němu se vztahuje zpráva, kterou od stavitele J. Kostky obdržel v roce 1862 archeolog F. Petera Rohoznický: „že při děláni železnice kralupsko-kladenské r. 1854–1855 na místě mezi Kralupy a Minkovicemi /sic/ na přitvřku mnoho vykopali popelnic a mrtvol lidských, za jejichžto hlavami stály popelnice.“⁴ Nálezy samozřejmě nejsou dochovány, byly zničeny hned při objevení, ale šlo nejspíše o rané středověké pohřebiště, opět porušené v roce 1929 na území Kochmanovy továrny (viz níže).

Nejstarší nálezy odtud se dochovaly ze sklonku 20. a počátku 30. let 20. století, nejspíše z doby výstavby továrny; víme o nich, pokud se dostaly do tehdejšího Krajinského muzea v Kralupech, bohužel o jejich nálezových okolnostech není známo nic bližšího. Je ovšem překvapivé, jak velké spektrum dob a kultur při své ojedinělosti zabírají.

² ArMME 108-9/69, 111-2/69, 120/69, 16/70; Fencl 1969; *tjž* 1970; Sklenář 1972; Sklenář 1973, 26-7 (záznam na s. 27 v tisku neúplný – text od zkratky B Kn včetně patří již k následujícímu záznamu o ič. 13760–63, jehož začátek chybí!), tab. XXXIII:9, XXXVI:5,9,10,14–17,19,20,22,25,27, XXXVII:5, XXXVIII:8; Sklenář 1982, 160–161 (skupina hesel č. 50/5); Sklenář 1985, 5; *tjž* 1998a, 24.

³ **Použité zkratky:**

b1–b9 = bloky mezi příčnými průkopy; p1–p10 = průkopy pro základy příčných stěn; dZ, dV = průkopy pro základy podélných stěn (západní a východní);

MKV – Městské muzeum, Kralupy n. Vlt.; MME – Regionální muzeum, Mělník; ič. – inventární číslo; d. – délka, pr. – průměr, š. – šířka, v. – výška (rozměr v závorce – neúplný);

ArARÚ – archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR v Praze, ARMME – archiv nálezových zpráv Regionálního muzea v Mělníku;

P – paleolit, N – neolit, LK – lineární keramika, VK – vypíchaná keramika, NP – keramika nálevkovitých pohárů, ŠK – šňůrová keramika, KnK – knovízská kultura, H – doba halštatská;

čn. – černá, čv. – červená, hn. – hnědá, š. – šedá; kombinace typu hnš. – hnědošedá, šhn. – šedohnědá; sv. – světlá, tm. – tmavá.

⁴ Petera Rohoznický 1861–2, 37; Sklenář 2011, 137 (heslo 328/2).

V roce 1927 to byl patrně kostrový hrob z období **latěnu B**, z něhož se dochoval pouze otevřený bronzový náramek (pr. 48 × 45 mm; MME ič. Pr 4926⁵ – původně Krajinské, pak Okresní muzeum v Kralupech n. Vlt. /dále MKV/, ič. 1197); další obdobný náramek a bronzová duchcovská spona bez jehly, d. 65 mm, darované společně (MKV, ič. 3839 + ?) nebyly při převzetí kralupského muzea mělnickým v roce 1964 nalezeny.⁶

O rok později, 9. 6. 1928 darovali Fr. Kochman a profesor zdejšího gymnasia PhDr. František Schuster (spoluzakladatel a první správce kralupského muzea) tomuto muzeu dva snad ojediněle nalezené eneolitické kamenné broušené nástroje. Oba jsou dnes součástí sbírek MME (ič. 721 a 783, původně MKV 1154 a 1153), v současné době trvale zapůjčeny do expozice MKV.⁷

ŠK 721 – masivní válcovitá sekera zhruba okrouhlého průřezu s vyhlazenou britovou částí a poškozeným tělem, metamorfovaná břidlice?, d. 151 mm (obr. 4)

ŠK? 783 – plochá sekerka se zúženým tělem, plankonvexního průřezu se zaoblenými boky, d. 103 mm.

Dalšího roku 1929 přibyly z Kochmanky do muzea darem od Fr. Kochmana předměty z kostrového hrobu či hrobů **raného středověku**: bronzová esovitá záušnice o pr. 57 × 50 mm, drobné přezky a bronzové zlomky.⁸

Rok 1930 přinesl keramické zlomky starší **doby římské** s meandrovou výzdobou, provedenou radélkem, věnované tentokrát muzeu v Brandýse n. L., kde byly uloženy pod ič. 1377 a v novější době jsou nezvěstné.⁹

Konečně z nálezu roku 1932 získalo odtud kralupské muzeum keramické zlomky **neolitické a eneolitické** bez přesnějšího určení místa nálezů a nálezových okolností, které tam byly uloženy pod ič. 3332, do MME převzaty pod ič. 649–651.¹⁰

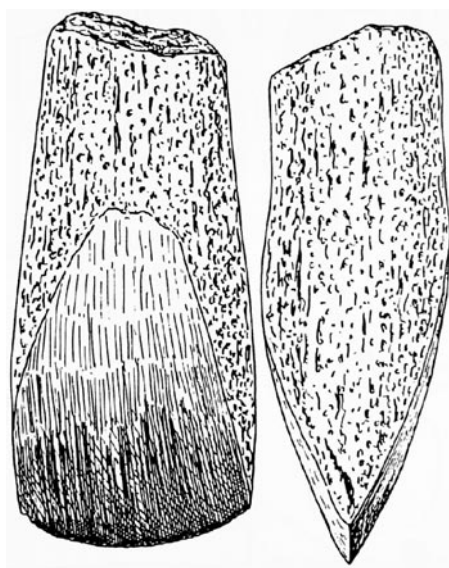
LK 649 – zlomek z výdutě bombovité nádoby s vodorovnými pásy zavěšených trojúhelníků střídavě? hlazených a vyplněných vpichy či vrypů; hñš., v. (60) (obr. 9:1).

NP 650 – dva zlomky z výdutě větší nádoby zdobené zřejmě pod rozhraním hrdla a těla dvěma vodorovnými řadami svislých vrypů a odtud přes výduť na spodek těla vedenými svislými pásy vodorovných skupin vrypů, lemovaných oboustranně rytou linií; šhn-čn. hlazený, v. (70), (65) (obr. 11:5).

VK 651 – zlomek z výdutě nádoby zdobené pásy vypíchaných linií; šhn. hladký, v. (55) (obr. 10:1).

K tomuto výčtu je možno připojit ještě nález z roku 1932 – zlomky koflíku žateckého typu, misky a j. keramické zlomky středního stupně knovízské kultury, objevené při výkopu základů domu p. Kadlece v Alšově ul. čp. 816 na východním okraji sídliště V zátiší (objekt zřejmě zbořen při jeho výstavbě). Nálezy jsou uloženy v MME (ič. Pr 2007–9, 2084–5; původně MKV ič. 3332; 3293).¹¹

Od té doby se žádné další nálezy nezachovaly ani v podobě informace až do roku 1969, kdy došlo k výstavbě nového sídliště mezi bývalou Kochmanovou továrnou a silnicí Kralupy–Mikovice. Tyto nálezy byly také zachyceny ve starším soupise stručným heslem,¹² ale podrobnější nálezové doklady, pořízené V. Fenclem, zůstaly uloženy v archivu nálezových zpráv MME (dále ArMME) a zpřístupněny jsou teprve touto zprávou.

Obr. 4. Válcovitá sekera kultury se šňůrovou keramikou – inv. č. Pr 721. Podle: Buchvaldek et al. 1997

⁵ Před každé ič. z pravěké a raně středověké sbírky MME je třeba připojit index sbírky Pr.

⁶ ArARÚ, čj. 7083/50; Sklenář 1966, 30; týž 1982, 160 (heslo č. 50/5a); Frána et al. 1997, 38.

⁷ ArARÚ 2857/32 (chybně jako neznámá lokalita); Sklenář 1966, 9, 11, tab. III:60, IV:131; týž 1982, 160 (heslo č. 50/5b); Buchvaldek et al. 1997, 150, obr. 45 (ič. 721; kus ič. 783 se zde uvádí jako neidentifikovaný, bez čísla).

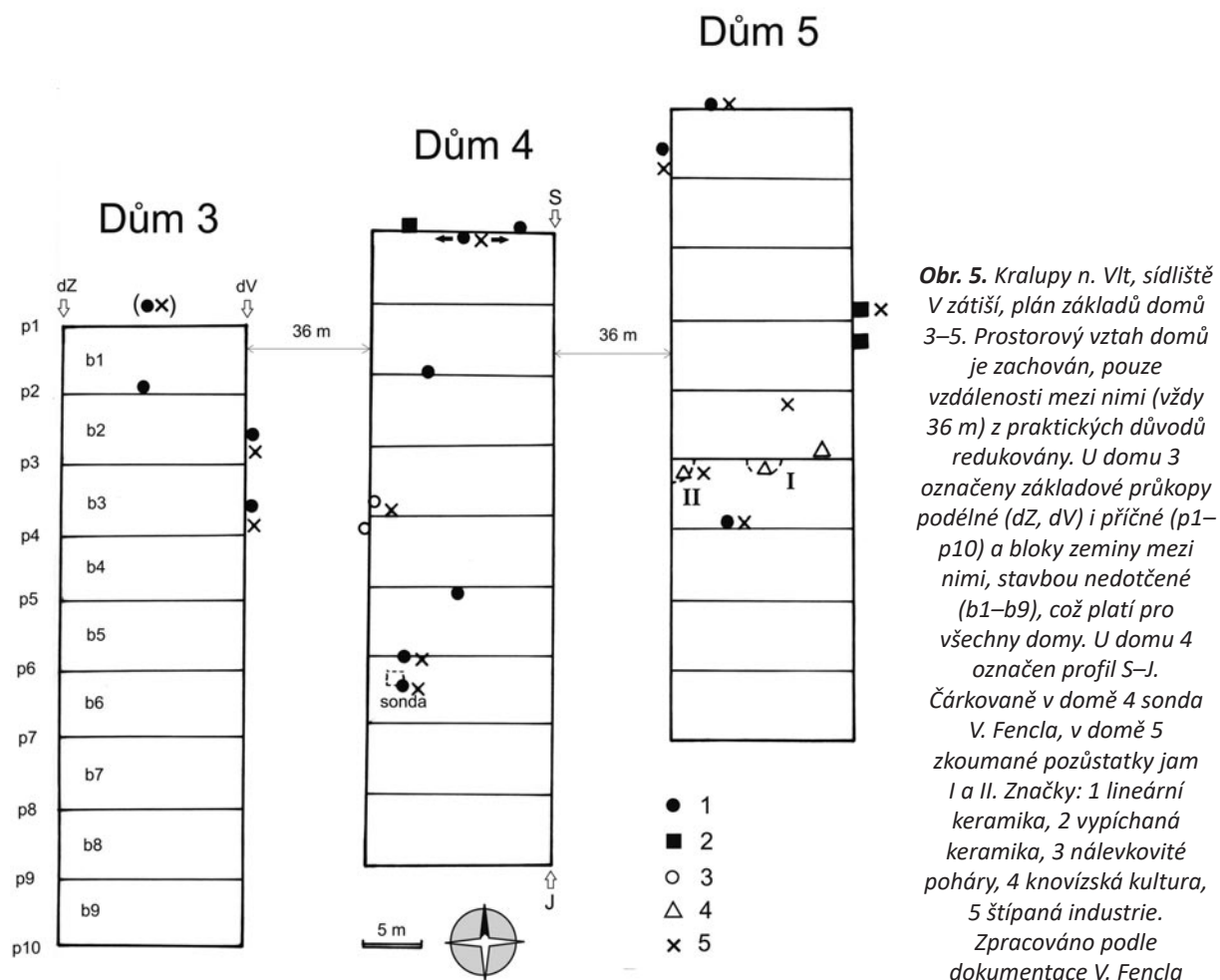
⁸ Uložení: MME inv. č. Pr 5493-6 (původně MKV inv. č. 1202). Lit.: Sklenář 1966, 34; Sláma 1977, 61, obr. 17:5,6,8; Sklenář 1982, 160 (heslo č. 50/5c); Gojda 1988, 194; Rác 1990.

⁹ Sklenář 1982, 160 (heslo č. 50/5d).

¹⁰ Sklenář 1966a, 8, tab. I:25; týž 1982, 160 (heslo č. 50/5e).

¹¹ Sklenář 1966a, 21, tab. XV:530,536; týž 1982, 158 (heslo č. 50/4k); Jiráň 1991, 93-4.

¹² Sklenář 1982, 161 (heslo č. 50/5f).

ZÁCHRANNÉ AKCE A VÝZKUMY: JARO–PODZIM 1969

Jak je patrné z mapy (obr. 2), bylo zde v uvedeném období započato (nepočítáme-li budovu postavenou jako středisko služeb při ul. Generála Klapálka) se stavbou šesti, v řadě západ–východ sousedících obdélných panelových domů (54,3 × 13,6 m), délkově orientovaných ve směru jih–sever a vzdálených od sebe vždy 36 m.

Základy každého domu (srov. obr. 5) byly děleny na devět příčných bloků o šířce 6 m mezi podélnými osami příčných průkopů (v této zprávě jsou pro jednotnost očíslovány u každého domu vždy od S k J, tedy vždy b1–b9), takže celková délka domu je zhruba 54 m. Mezi bloky byly provedeny příčné základové průkopy pro zděné příčky (p1–p10 včetně vnějších kratších stěn), po obvodu domu pak veden základový průkop vnějších (plášťových) podélných zdí (dZ a dV). Tyto průkopy měly šířku kolem 1m; z nich pocházejí téměř všechny dále uvedené nálezy.

Ze sledování výkopů vyplynuly průměrné hodnoty pro půdní profil této polohy: ornice světlešedá (20–40 cm) – tmavošedá až černošedá vrstva s nálezy (30–50 cm) – spraš silně vápnitá, bělošedá (20–35 cm, ne všude) – terasový štěrkopísek hrubozrnný s oblázky až valouny (poměrně často bulizník); výkopy dosáhly do hloubky 90–100 cm.

V případě výstavby domu č. 1 (čp. 1000–1002, stpč. 706–708) ještě žádné nálezy učiněny nebyly. U dalších domů jsou popsány vždy podle polohy nálezů a inventárních čísel MME (před každé je třeba připojit index Pr). Přidáno je i kulturní určení (s otazníkem v častém případě nejistoty u drobného a nevýrazného materiálu).

Dům č. 2 (čp. 1003–1005, stpč. 709–711)

První nález na této lokalitě (a jediný na stavbě domu č. 2) učinil spolupracovník V. Fencla Josef Vyšínský dne 30. 5. 1969: šlo o kostrový hrob v prostoru budoucí výtahové šachty, proříznutý průkopem dV ve

vzdálenosti 5 m od severního čela domu a zasahující tedy do bloku b1. Podle nálezce byla kostra skrčená, orientovaná Z–V, na pravém boku hlavou k V a obličejem k S.

V. Fencel později zjistil zbytek hrobové jámy neckovitého příčného průřezu, hluboké asi 100 cm od původního povrchu, asi 30 cm pod rozhraním tmavé hlíny s kameny (která tvořila i výplň jámy) a podložní jílovité hlíny s kameny. Hrob neobsahoval žádné milodary, a nebylo tedy možné jej datovat; ani podle polohy, pokud byla popsána správně, není určení snadné, s jistou pravděpodobností lze snad soudit na neolit, příp. i eneolit. Kosterní pozůstatky získané z výkopu byly uloženy v MME (ič. An 29; ArMME 108/69).

Dům č. 3 (čp. 1006–1008, stpč. 712–714)

Zdejší nálezy (značené zde římskými číslicemi podle původní dokumentace) získal V. Fencel postupně během července, počínaje 17. 7. 1969.

I – dV u b2

- drobný keramický zlomek s rýhou, čnhn.; ič. 13503; kult.: LK
- širší čepelovitý ústěp z povrchu valounu, dorsálně šedá kůra valounu, ventrobazálně ploše odštípnutý, stopy užitkové retuše?; křemen šedý průsvitný, 43 × 30 × 10 mm (obr. 13:4); ič. 13504; kult.: P?

II – dV u b3 (I i II vých. stěna)

keramické zlomky tmšhn.–čnš., materiál jemně plavený:

- dva zlomky z oblých těl nádob s výzdobou rytých linií; žlš. a sv.hnš.–čn., hladké, v. (35) mm (obr. 9:4; 9:2); ič. 13505–6; kult.: LK
- masivní zlomek s vodorovným jazykovitým výčnělkem; čnš., v. (35) mm; ič. 13507; kult.: LK
- 4 další atypické keramické zlomky; ič. 13508–11; kult.: LK
- masivní zlomek valounu, kůra dorsálně, stopy opracování či užití; křemen šedý, d. 55 mm; ič. 13512; kult.: P?;
- zub menšího přežvýkavce; ič. 13513; kult.: ?

III – p5 již.

- 2 atypické keramické zlomky; ič. 13514–15; kult.: ?

IV – dV u b6

- atypický keramický zlomek; ič. 13516; kult.: ?

V – sběr v těsném okolí domu

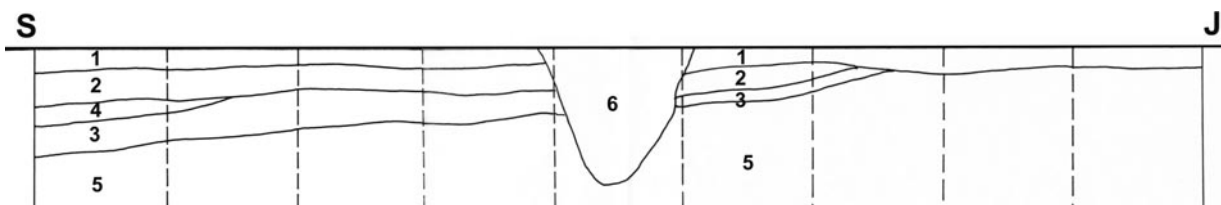
- ker. zlomek z těla bombovité nádoby s rytou lineární výzdobou, sv.hnš., v. (55) mm (obr. 9:11); ič. 13518; kult.: LK
- zlomek hlubší misky, jednoduchý okraj; žlš.–tmhnš., v. (70) mm (obr. 9:3); ič. 13519; kult.: LK?
- zlomek z okraje menší nádoby, pod okrajem odlomený výčnělek, pr. 10 mm; šedý; ič. 13520; kult.: LK
- větší zlomek s náznakem lomu na výduti; šhn.; ič. 13521; kult.: LK?
- ústěp vrchlíkový širší, kůra valounu dorsálně, stopy opracování ventroterminálně; křemen šedý, 25 × 30 × 7 mm; ič. 13522; kult.: P?

VI – p2, sev.

- zlomek jednoduchého zataženého okraje bombovité nádoby; tmhn., d. 35 mm (obr. 10:4); ič. 13517; kult.: LK

Dům č. 4 (čp. 1009–1011, stpč. 715–717)

Nálezy získal V. Fencel 17.–23. 7. 1969 (p1, 3, 4) a K. Sklenář 1. 8. 1969 (p2, 3, 5); poslední sběr na hlíně vyházené z výkopů provedl V. Fencel 18. 10. 1969 (ArMME 162/70). Nálezy Pr 13565–9 pocházejí z profilu sídlištní jámy proříznuté křížením průkopů dZ a b5, ostatní z černé vrstvy s nálezy pod ornici (srov. obr. 6).

Obr. 6. Podélný profil S–J v základech domu 4 na vnější stěně dV (již po odstranění povrchové vrstvy 20–30 cm z plochy staveniště). 1 – světlešedá ornice, 2 – tmavošedá až černošedá vrstva s nálezy, 3 – bělošedá silně vápnitá spraš, 4 – tmavá spraš, 5 – vrstvený terasový hrubozrný štěrkopísek; 6 recentní zásah. Podle dokumentace V. Fencela

p1 (V) – černá vrstva 180–320 cm od S stěny

- drobný keramický zlomek s vypíchanou výzdobou zdvojených linií; tmš.–čnhn. hladký, v. (30) mm (obr. 10:5); ič. 13523; kult.: VK

p1(VI) – černá vrstva 180–320 cm od S stěny

- drobný zlomek zdobený rytou páskou vyplněnou vrypy; šhn., v. (15) mm (*obr. 9:5*); ič. 13524; kult.: LK
- okrajový zlomek oblé misky; žlš.–tm.šedý, v. (40) mm (*obr. 10:6*); ič. 13525; kult.: N
- atypický zlomek z těla nádoby; šedý; ič. 13526; kult.: N
- bazální zlomek čepele, neretušovaný; křemenec tušimický šedý s čvhn. smouhami, (25) × 18 × 5 mm; ič. 13527; kult.: N

p1 – základ severní stěny domu

- zlomek z těla nádoby zdobené rytým pásem vyplněným vpichy; šhn., uvnitř čnš. hladký (35 × 25) mm (*obr. 9:8*); ič. 13528; kult.: LK
- drobné atypické zlomky (3× přechod dna a spodku) 1× nevýrazné střečovité žebro, 1× odlomené ouško či výčnělek, 1× zdrsnění, 1× vnitřní leštění. (13531 – *obr. 10:4*); ič. 13529–37; kult.: LK?, B?, H?
- odštěpek neretušovaný; křemen sv. šedý (vzorek za více nesebraných odštěpků stejného materiálu); ič. 13538; kult.: P?

p2–p3 – neurčeno

- zlomek z těla nádoby s hluboce rytým lomeným pásem vyplněným vrypy; žlš. hladký, (30 × 45) mm (*obr. 9:7*); ič. 13539; kult.: LK
- drobné zlomky: 1 okraj bombovité nádoby? žlš.-hnš. hladký, v. (20) mm; 1 se souběžnými rýhami, 2 zevně zdrsněné, 1 přepálený (13544 – *obr. 10:2*; 13545 – *obr. 9:6*); ič. 13540–46; kult.: LK+?
- větší úštěp se stopami užití na hranách; křemen šedý, kůra dorsálně, průsvitný, d. 72 mm; ič. 13547; kult.: P?
- úštěp, terminálně stopy užití?; křemen tmš., dorsálně zčásti kůra valounu, d. 40 mm; ič. 13548; kult.: P?
- drobné širší úštěpy očísťovací, neretuš.; křemen šedý, kůra dorsálně; ič. 13549–50, 13552; kult.: P?
- silný úštěp neretuš.; křemen narůžověle šedý, kůra zčásti dors., d. 35 mm; ič. 13551; kult.: P?
- zlomek přepáleného rozpadlého valounu; křemen, d. 38; ič. 13553; kult.: P?
- úštěp s užitkovou? retuší vrubovitou či otlučením na hranách; křemen šedý, d. 45 mm; ič. 13554; kult.: P?
- drobné křemenné zlomky; ič. 13555–56; kult.: P?
- 2 zlomky zvířecích dlouhých kostí, d. (145) mm (stopy zářezů ve střední části) a (90) mm (štípaný); ič. 13557–58; kult.: ?

p2 – severní stěna průkopu

- 2 zlomky z těl nádob s rytou lineární výzdobou; 1 čnhn. hladký tenký, 1 tm.hnš. hrubší (*obr. 11:3*; 9:9); ič. 13559–60; kult.: LK
- drobné atypické zlomky; ič. 13561–63; kult.: LK?

p5 – severní stěna průkopu

- čepelovitý úštěp z hrany jádra, neretušovaný; pazourek šedý, nesouvisle bělavě patinovaný, 43 × 13 × 6 mm; ič. 13564; kult.: P?

dZ – východní stěna (profil jámy)

- zlomky z podhrdlí až výdutě amfory?, svislé ryté trojúhelníky, rýhy oboustranně lemované hlubšími vpichy; šhn., v. (70) mm (*obr. 11:6,8*); ič. 13565; kult.: NP

dZ – západní stěna (profil jámy)

- okrajový zlomek silnější, kolmý, zevně „románská lizéna“; tmhnš., hrubší, v. (25) mm (*obr. 11:1*); ič. 13566; kult.: NP
- zvířecí kosti (štěpina dlouhé kosti, d. 80 mm; prstní – skot? d. 50 mm); kančí špičák podélně rozštípnutý a na štěpné ploše hlazený, d. 60; ič. 13567–69; kult.: ?

p6 – (IV) jižní stěna

- okrajový zlomek oblé misky nezdobené; šedý, v. (50) mm; ič. 13570; kult.: LK

p7 – severní stěna průkopu

- zlomek z výdutě bombovité? nádoby: nepravidelně okrouhlý pupek s důlkem, nehtový? vryp; tm.šhn. hrubý, v. (45) mm (*obr. 9:10*); ič. 13571; kult.: LK

dZ – západní stěna průkopu

- masivní úštěp s drasadlovitou dorsolaterální retuší, dorsálně zbytek tmavší valounové kůry; křemen sv. šedý, lehce průsvitný, 70 × 45 × 25 mm (*obr. 12 vlevo*; 13:1); ič. 13572; kult.: P?
- masivní úštěp či jádro jednopodstavové plankonvexní, terminálně zhmožděný (otlučený) obloukovitý obvod; křemen šedý, 49 × 42 × 26 mm (*obr. 12 vpravo*; 13:5); ič. 13573; kult.: P?
- zlomek valounu neretušovaný; křemen šedý průsvitný; ič. 13574; dat. P?
- vrchlíkový úštěp s laterální užitkovou retuší?; křemen šedý, dorsálně zbytek šedé valounové kůry, 34 × 46 × 12 mm (*obr. 13:3*); ič. 13575; kult.: P?
- dva úštěpy masivnější vrchlíkové z valounů, náznak rydlového opracování?; křemen šedý, kůra dors., d. 52, 43 mm; ič. 13576, 13578; kult.: P?
- úštěp z povrchu valounu s dextroventrolaterální retuší; křemen šedý, tmavší kůra dors., 51 × 36 × 13 mm (*obr. 13:2*); ič. 13577; kult.: P?

sběry v průkopech

- 2 zlomky lehce zataženého ústí s vodorovně seříznutým a do hran se rozšiřujícím okrajem, zevně stopa rýhování (hřebenování?); masivní, hrubě hlazený, ščn.-čnš., v. (60) mm (*obr. 10:7*); ič. 13580; kult.: KnK?

- 3 zlomky široce rozevřené misky s okrajem šikmo dovnitř seříznutým.; hnčn. hladký, v. (45) mm (*obr. 10:8*); ič. 13581; kult.: E
- drobné atypické zlomky (13584 zlomek okraje, důlkov. páska či „románská lizéna“?, tm.hnš.-čnš., *obr. 11:2*); ič. 13582-90; kult.: LK+? (13584 NP?)
- masivní úštěp, užitková retuš hrany?; křemen šedý průsvitný, d. 33 mm; ič. 13591; kult.: P?
- drobné odštěpky neretušované (93 křemenec tušimický); ič. 13592-93; kult.: LK?
- odštěpek amfibolické břidlice? z hlazeného nástroje; ič. 13594; kult.: LK?
- 2 zlomky zvířecích kostí (dlouhá kost, žebro); ič. 13595-96; kult.: ?

sběry na ploše okolo domu

- zlomek z těla s okrouhlým plochým pupkem; šhn. hrubší nehlazený, v. (25) mm, pr. pupku 15 mm; ič. 13597; kult.: LK
- zlomek tenkého jednoduchého okraje; hnš., (20) mm; ič. 13598; kult.: LK?

sběr na hlíně z výkopů

- zlomek masivního okraje nádoby s lehce rozevřeným ústím, zevně pod okrajem výčnělek (lizéna); hn., v. (30) mm (*obr. 11:4*), ič. 13990; kult.: NP?

Dne 15. 9. 1969 vykopal V. Fencel v bloku b3, v rohu svíraném průkopky dV a p4 čtvercovou sondou o straně 1 m do hloubky 90 cm od aktuálního skrytého (110-120 od původního) povrchu a zjistil následující profil: ornice 30 cm - tmavá vrstva s nálezy 20-25 cm - tmavší spraš asi 10 cm - vápnitá spraš 20-30 cm (ke dnu sondy). Plochu rozdělil na 4 čtverce A-D. V jz. rohu sondy (čtverec B) v hloubce 45 cm od aktuálního povrchu (tedy ve spodní části tmavé vrstvy) našel shluk kamenů, nespojený s žádným patrným zahloubením ani jinými strukturními prvky (ArMME 111/69).

sonda v rohu mezi dV a p4

- atypické střípky tmhnš.-šhn. ze čtverce A (7 ks), B (3 ks), C (1 ks) a D (3 ks); ič. 13599-602; kult.: LK (NP?)
- čtverec A: zlomek plochého valounu obdél. průřezu ve tvaru ploché sekerky; amfibolic. břidlice šedá, d. 60 mm; ič. 13603; kult.: ? (N)
- úštěpy a zlomky neopracované (křemen, křemenec, ojedinele pískovec): A (13 ks), B (59), C (13), D (7); ič. 13604-607; kult.: ? P?

Dům č. 5 (čp. 1012-1014, stpč. 721-723)

Dne 16. 10. 1969 provedl V. Fencel průzkum vykopaných základů. Na příčkách mezi bloky a na obou čelech domu (J a S) zachytil celkem 10 profilů, z nichž vyplývá, že ornice dosahovala maxima 40 cm na J konci, dále k S zhruba 30 cm; pod ní černá vrstva s nálezy, nejmocnější na J a S čele (asi 50 cm), jinde klesala mocnost až ke 30. Následovala vápnitá spraš (nebyla v celém průběhu), silná 20 cm na J čele, max. asi 25 cm mezi 3. a 4. blokem, od 7. bloku se ztrácela. Nejnižše ležel terasový šterkopísek.

Nálezy ve stěnách výkopů základů (vždy v černé vrstvě pod ornici):

1 - severní čelo (p1 - obě stěny protilehlé)

- drobný střípek hnš. hladký; ič. 13739; kult.: LK?
- úštěp z povrchu valounu, 1 konkávní hrana drasadlovitě opracovaná?; křemen š.-šhn., d. 60 mm; ič. 13740; kult.: P?

2 - dZ u bloku 1, záp. stěna

- drobné střípky žlš.-hnš.; ič. 13741-2; kult.: LK?
- úštěp z povrchu valounu, neretušovaný; křemenec šhn. (částečný eolický obrus), d. 55 mm; ič. 13743; kult.: P?

3 - p7 - obě stěny protilehlé

- drobné střípky hnš.; ič. 13744-5; kult.: LK
- vrchlíkový zlomek valounu, neoprac.; křemen šedý; ič. 13746; kult.: P?

4 - p6 - severní stěna

- zlomek hrdla s rozevřeným okrajem, šhn. hlazený, v. (45) mm (*obr. 10:3*); ič. 13747; kult.: B?
- zlomek dna, hn.šedý hladký; ič. 13748; kult.: KnK?
- polyedrický zlomek valounu; křemen čv. přepálený, pr. max. 35 mm; inv. č. 13749; kult.: ?

5 - dV - východní stěna proti b4

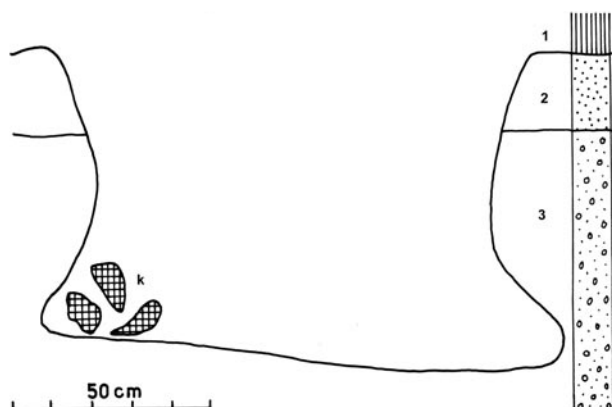
- zlomek z výdutě nádoby, stopa vypíchané výzdoby?, tmš.-čnhn. hladký; ič. 13750; kult.: VK?

6 - p5 - jižní stěna

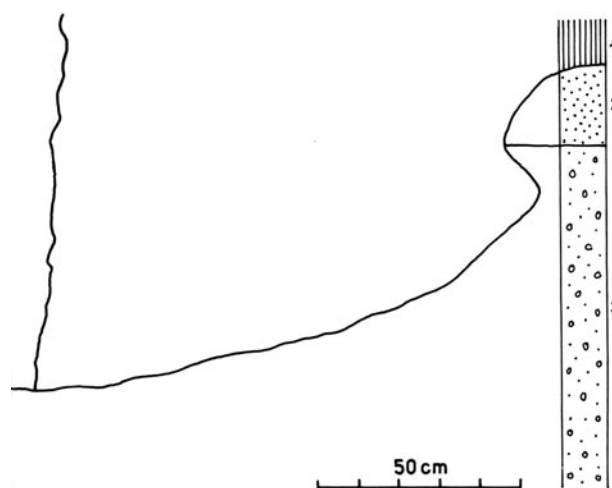
- zlomek valounového otloukače se zbytkem konvexní pracovní plochy; křemen šedý, d. (50) mm; ič. 13751; kult.: P? N?
- zvířecí kůstka (zá)prstní; ič. 13752; kult.: ?

7 - dV - východní stěna proti b3

- zlomek z přechodu dna a spodku, hnš, v. (35) mm; ič. 13753; kult.: VK?
- vrchlíkový úštěp z valounu, široký, na hraně stopy užití/opracování?; křemenec fialový, 35 × 48 × 10 mm; ič. 13754; kult.: P? N?

Obr. 7. Dům 5, profil jámy 1 na jižní stěně průkopu p5. 1 – černá vrstva s nálezy pod ornici (shodná s výplní jámy), 2 – vápnitá spraš, 3 – písčitá vrstva s kameny; k – větší kameny ve výplni jámy. Podle dokumentace V. Fencla

Obr. 8. Dům 5, profil jámy II na vnitřní stěně dZ na nároží s p5. 1 – černá vrstva s nálezy pod ornici (shodná s výplní jámy), 2 – vápnitá spraš, 3 – písčitá vrstva s kameny. Podle dokumentace V. Fencla

8 – p8 – již. stěna

– drobný zlomek atypický šedý; ič. 13755; kult.: ?

Kromě toho byly v jižní stěně průkopu p6 zjištěny zbytky dvou porušených sídlištních jam asi 80 cm od sebe (ArMME 120/69). Na průřezu se obě rozšiřovaly směrem dolů k celkem plochému dnu. Na protější stěně průkopu již zachyceny nebyly.

Jáma I (obr. 7) – průměr ústí 90 cm, šířka u dna až 130 cm; bez nálezů.

Jáma II (obr. 8) – v nároží bloku b6 do dZ, zachovaná část měla průměr ústí až 100 cm, u dna až 120 cm. Nálezy ve výplni:

- zlomek nepravidelně dřívkováný, čvhn, uvnitř cihlově čv. hlazený, 60 × 45 mm; ič. 13756; kult.: KnK
- 2 zlomky hrubé s důlkovanou plastickou páskou, silně otřelé; ič. 13457–8; kult.: KnK?
- polyedrický zlomek valounu s dlátovitou pracovní hranou?, křemen šedohn., d. 55 mm; ič. 13759; kult.: P?

Dodatečný sběr na hlíně z výkopu základů dne 18. 10. 1969 provedl V. Fencl (ArMME č. 162/70). Drobné atypické zlomky keramiky nebyly zapsány do evidence.

Dům č. 6 (čp. 1015–1017)

Stavěn nejpozději, výkopy nebyly sledovány.

Jáma na vápno

K nálezům z jednotlivých domů je třeba přičíst ještě nálezy z prostoru jámy na hašení vápna o rozměrech max. 830 × 72 cm, vykopané mezi JV rohem domu č. 4 a SZ rohem stavení čp. 458 (V konec jámy ležel 54 m od prvního, 37,3 od druhého), tedy v prostoru dnešního hřiště na protější straně Alšovy ul. Průzkum provedl V. Fencl 15. 9. 1969. Ve stěně byl zjištěn profil: (navazený písek 60 cm –) ornice 25 cm – sídlištní vrstva 40 cm – tmavší spraš 30 cm – šterkopísek min. 100 cm (ArMME č. 112/69).

Nález: ič. 13608 – drobný zlomek jednoduchého okraje nádoby, šedý (LK).

Výkopy pro inženýrské sítě

Pokud byly (zejména pro rozvod plynu) provedeny už během stavby domů 1–5, nebyly v nich žádné nálezy zachyceny a zaznamenány.

Nelokalizováno

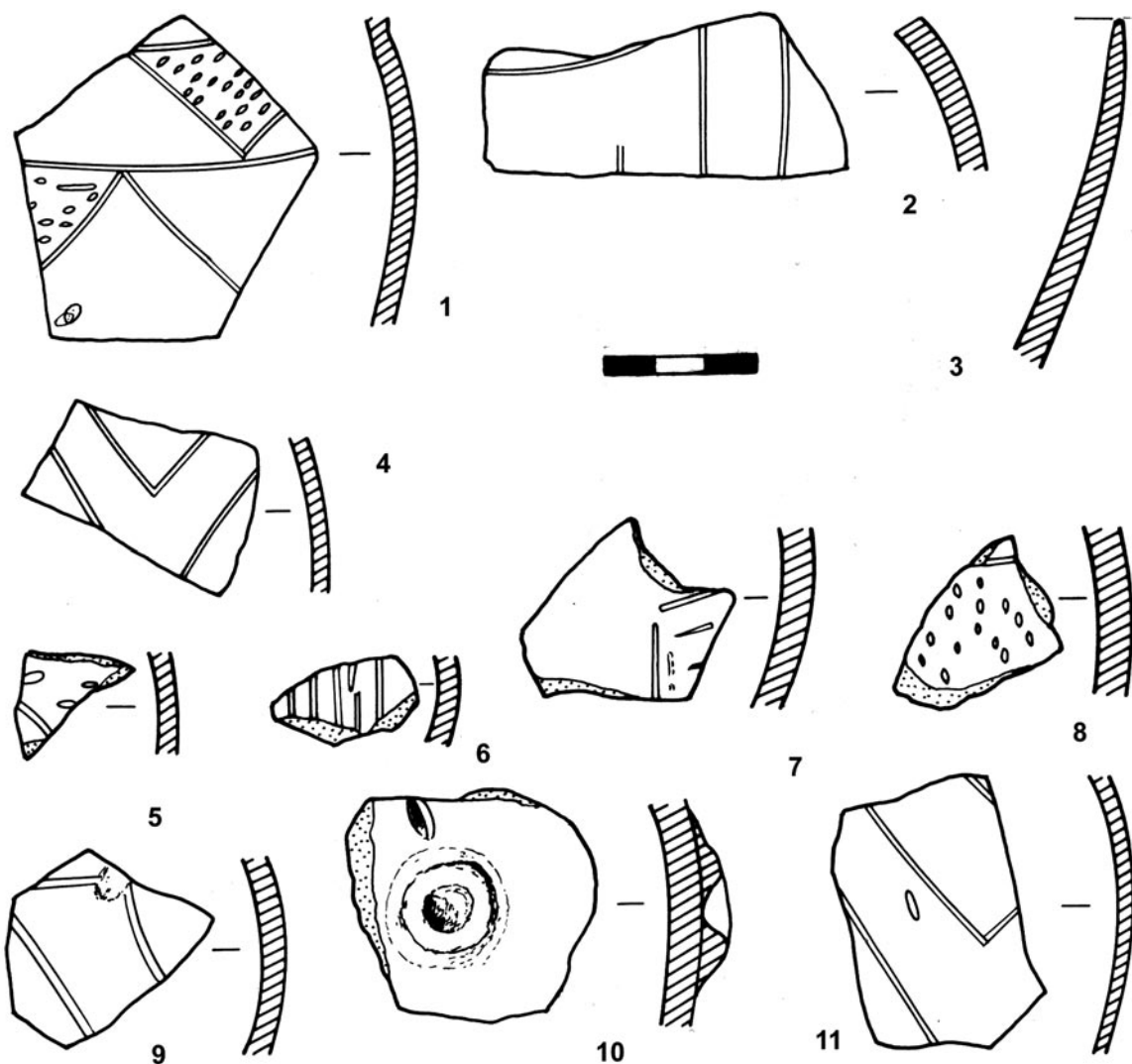
Zřejmě ze základů domů 3–5 pochází ič. 14696, předané v červenci 1969 p. Vyšínským:

– zlomek hrdla nádoby s mírně rozevřeným, vodorovně seříznutým okrajem; hrubší, tm.hnš. tuhovaný, v. (50) mm (obr. 11:7).

SHRNUTÍ

Obraz lokality, daný úzkými základovými průkopy, není jistě ideální; na druhé straně jejich poměrně hustá síť, místy (byť vzácně) zachycující i zahloubené objekty, posloužila jako dobrá vzorkovací sondáž a lze soudit, že poskytla poměrně dobrý obraz o pravěkém osídlení popsané polohy.

Nepatrně k severu skloněná (srov. mapy obr. 2 a profil na obr. 6), ale přitom od severu celkem chráněná terasová plošina s převýšením asi 7–8 m nad soutokem dvou potoků (170 m n. m.) resp. nad

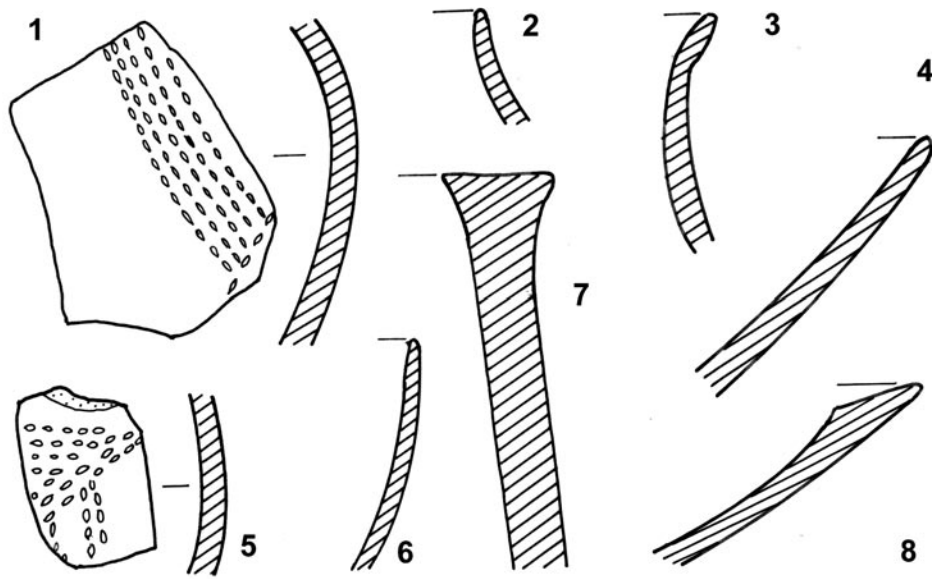

Obr. 9. Keramické zlomky – lineární keramika: 1 – inv. č. Pr 649; 2 – 13506; 3 – 13519; 4 – 13505; 5 – 13524; 6 – 13545; 7 – 13539; 8 – 13528; 9 – 13560; 10 – 13571; 11 – 13518

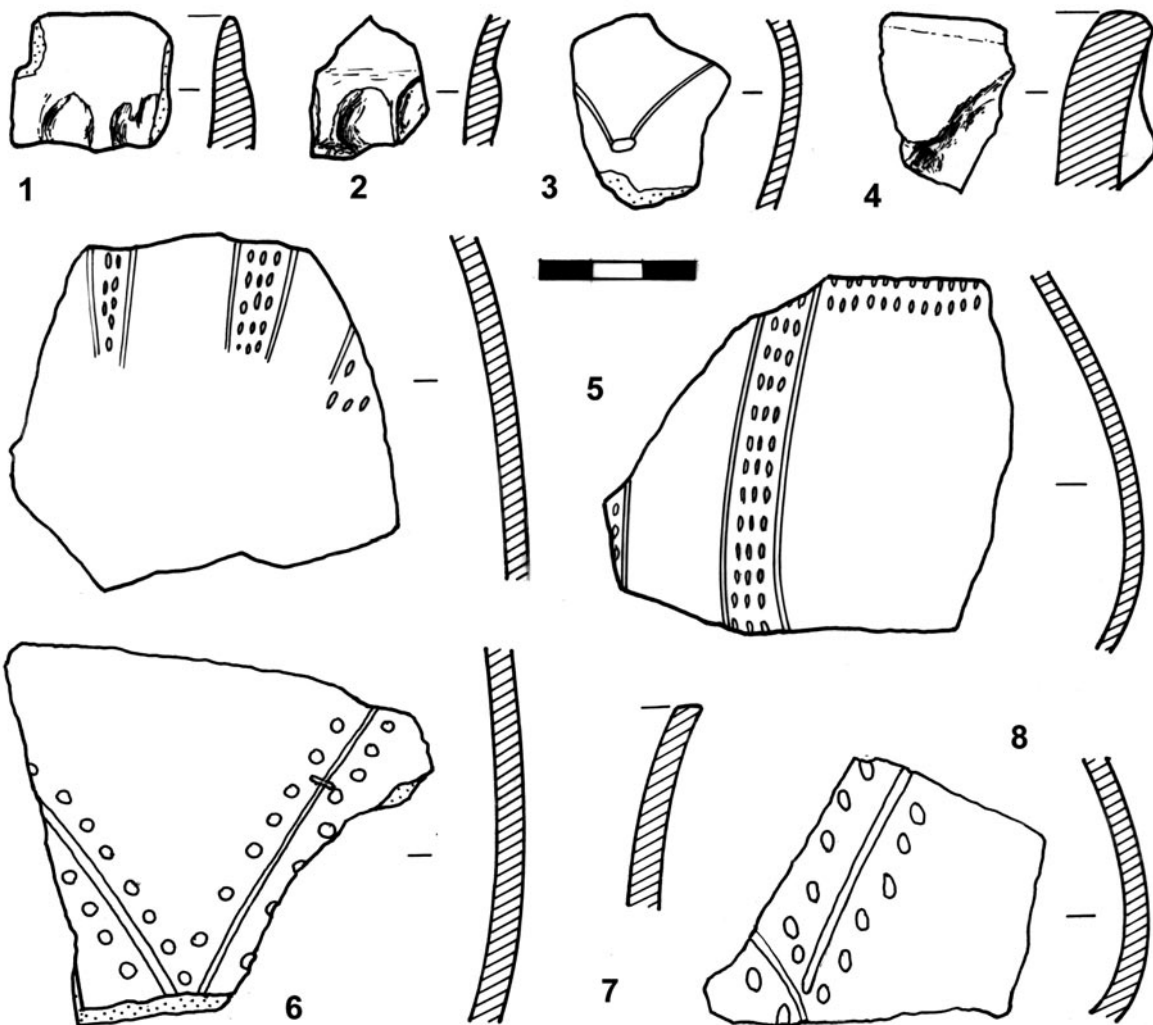
někdejší nivou Knovízského (na Z) a pod soutokem pak Zákolanského potoka (na S, asi 200 m od dnešního toku obou) je nevýrazným zúžením potočního údolí oddělena od nedalekého údolí Vltavy (asi 1 km). Tato nevelká vzdálenost (stejně jako např. přítomnost bulžníku v terasovém šterku) může svědčit o souvislosti s terasovým systémem dolní Vltavy, kde nadmořská výška plošiny s lokalitou odpovídá stupni VII (nejspíše b; srov. *Balatka – Sládek 1962*, 32 a násl.). Povrch polohy je zčásti kryt spraší resp. sprašovou hlínou.

Konfigurace napovídá, že popsany prostor bude vhodný pro pravěké osídlení. Doklady z doby kamenné a bronzové, obsažené v dosavadních nálezech z omezené plochy základových průkopů sídliště, jistě nemusí podávat jeho úplný obraz, na druhé straně ale rozložení průkopů jako zjišťovacích sond po značné ploše v optimálním úseku dané polohy má nepochybnou výpovědní hodnotu. Zajímavé je, že ojedinělé nálezy z doby před výstavbou sídliště se naopak vztahují k době laténské a mladším obdobím, jejichž určitelné stopy se v popisovaných zde nálezech nevyskytly.

Nejdůležitější je tu jistě neolitické osídlení s **lineární keramikou**, nejspíše středního stupně, zachycené prakticky ve všech částech plochy (viz *obr. 5*), jakkoli je dokumentováno pouze drobnými keramickými zlomky; ze štípané industrie je možné s ní spojit s jistou pravděpodobností jedině zlomek čepele z tušimického křemence v domě č. 4 (i.č. Pr 13527), drobný zlomek z téže suroviny (i.č. 13593) a zlomek horniny běžně užívané pro výrobu hlazených nástrojů (i.č. 13594). Občasný výskyt zvířecích kostí není spojitelný se žádnou kulturní složkou nálezového fondu.

Obr. 10. Keramické zlomky – vypíchaná keramika aj.: inv. č. Pr 1 – 651; 2 – 13544; 3 – 13747; 4 – 13531; 5 – 13523; 6 – 13525; 7 – 13580; 8 – 13581

Obr. 11. Keramické zlomky – eneolit: inv. č. Pr 1 – 13566; 2 – 13584; 3 – 13559; 4 – 13990; 5 – 650 (2 kusy), 6 – 13565/8; 7 – 14696; 8 – 13565/3

Naproti tomu **vypíchaná keramika** je doložena jediným zlomkem v prostoru domu 4 (i.č. 13523) a jedním z nelokalizovaných nálezů roku 1932 (i.č. 651), což k přesnější lokalizaci osídlení z tohoto období nestačí, ale dokládá jeho existenci ve zdejším prostoru.

Podobně vzácně je zastoupen eneolit s tím rozdílem, že hrubá těžká sekera lidu **šňůrové keramiky** (i.č. 721) a tím spíše sekera obecně eneolitického tvaru s hrotitým týlem (i.č. 783) jako ojedinělé nálezy bez údajů nesvědčí prakticky o ničem, kdežto zlomky keramiky mladší, salzmündské fáze keramiky **nálevkovitých pohárů** napovídají opět osídlení přinejmenším v prostoru domu 4, jemuž patrně může být připsána i porušená sídlištní jáma se zlomky i.č. 13555–56.

Osídlení mladší doby bronzové je pak bezpečně doloženo zejména nálezy **knovízské kultury** z r. 1932 v těsném jv. sousedství domů a sídlištními jamami v domě 5.

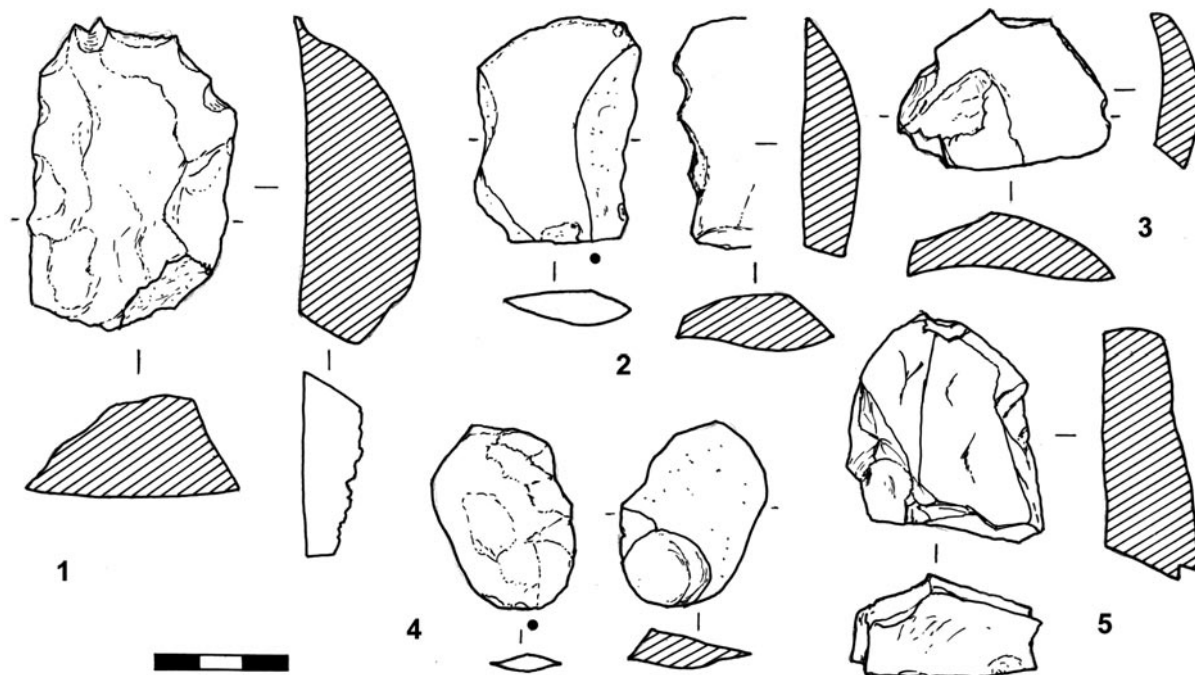
Doklady z mladších období (nelokalizované z doby laténské a římské, kostrové hroby? raného středověku v Kochmanově továrně) nenašly ve výkopech domů své protějšky.

Specifický problém představuje **štípaná industrie** vyráběná z křemene. Je pozoruhodná jednak svou poměrnou početností, jednak surovinovou výlučností (nepočítáme-li zlomky křemencové, početně ve srovnání s nimi zanedbatelné). Surovina pochází, pokud lze poznat, prakticky výhradně z valounů, není však nikde spojena s úrovní terasy, nýbrž nachází se stejně jako ostatní nálezy v tmavé vrstvě pod ornici; je prokazatelně intencionální a materiál nepochází z jednoho zdroje (různě zbarvené variety – křemen šedý, šedobílý, nahnědlý; k této surovině srov. *Příchystal 2013*, 134–136).

Problémem je datování této industrie. Jejím spojením s neolitem či eneolitem brání více okolností: surovina naprosto neodpovídající těmto dobám (i když je pozoruhodné, že prakticky žádná štípaná industrie s nimi spojitelná se tu neobjevila), rovněž tak povaha opracovaných kusů; bylo by sem možno klást nanejvýše zlomky valounů rozpadlých žárem nebo rozbitých možná při použití ve funkci kladiva, taková klasifikace je ale neprokazatelná. Ani

Obr. 12. Křemenná štípaná industrie (paleolit?): inv. č. Pr 13572 (vlevo), 13573. Foto K. Sklenář

Obr. 13. Křemenná štípaná industrie (paleolit?): 1 – inv. č. Pr 13572; 2 – 13577; 3 – 13575; 4 – 13504; 5 – 13573

k jejímu spojení s mezolitem neexistuje žádný důvod. Naproti tomu tvar a způsob opracování se nevy-myká možnosti zařazení do rámce paleolitu (středního či starších fází mladšího) – nicméně a) neznáme v Čechách žádnou výlučně křemennou industrii, b) chybí jakákoli stopa pazourkové industrie, kterou by tato eventuálně mohla provázet jako hrubší složka. Ačkoli tedy určení do paleolitu je nejpravděpo-dobnější, není zatím možné provést jakékoli bližší určení této složky nálezu z popsané lokality.

Objasnění a doplnění popsaných poznatků by mohl poskytnout jedině další výzkum, jehož možnosti jsou ale značně omezené: plocha zastavěná panelovými bloky a dalšími obslužnými stavbami je zničena, plochy mezi nimi byly upraveny na parkoviště, jejichž zarovnávání nepochybně zčásti zasáhlo i do tmavé podorniční vrstvy.

LITERATURA

- Balatka, B. – Sládek, J. 1962: Terasový systém Vltavy a Labe mezi Kralupy a Českým středohořím. Rozpravy ČSAV 72, mat.-přír., seš. 11. Praha.
- Buchvaldek, M. – Moucha, V. – Popelka, M. – Vojtěchovská, I. 1997: Katalogy šňůrové keramiky v Čechách XI–XIV. Kladensko, Slánsko, Kralupsko a Praha-západ. Praehistorica XXII (Varia archaeologica 7). Praha, 113–256.
- Fencl, V. 1969: Kostra z pravěku, Nové Mělnicko 18, č. 33 (28. 8.).
- Fencl, V. 1970: Chraňte památky předků! Nové Mělnicko 19, č. 10 (12. 3.).
- Frána, J. – Jiráň, L. – Moucha, V. – Sankot, P. 1997: Artifacts of copper and copper alloys in prehistoric Bohemia from the viewpoint of analyses of element composition, II. Památky archeologické – Suppl. 8. Praha.
- Gojda, M. 1988: The development of the settlement pattern in the basin of the lower Vltava (Central Bohemia) 200–1200 AD. Oxford (BAR IS 447).
- Jiráň, L. 1991: Vývoj osídlení v mladší a pozdní době bronzové na území dnešního okresu Mělník, Archeologické rozhledy 43, 90–119, 179–180.
- Petera Rohoznický, F. 1861–2: Památky české a/ starožitnosti z bohanských hrobů, b/ popis chrámů a jiných ná-hrobních pomníkův i jiných budov starověkých, c/ popis míst, vrchů, hradů a mohyl slovanských a pověstí rozličných, d/ popis rodův starých a jich sídla. Svazek A.–L. Praha 1861. (Rkp., 15. 8. 1861 – 15. 9. 1862; Li-terární archiv Památníku národního písemnictví, fond F. Petera Rohoznický.)
- Přichystal, A. 2013: Lithic raw materials in prehistoric times of eastern Central Europe. Brno.
- Rác, J. 1990: K otázce historických začátků a první písemné zmínky o Kralupech nad Vltavou, Muzeum a sou-časnost 11, 15–22.
- Sklenář, K. 1966: Vlastivědné muzeum v Mělníku – katalog pravěké sbírky. Zprávy Čs. společnosti archeologické – Suppl. 2. Praha.
- Sklenář, K. 1972: Kralupy nad Vltavou, Výzkumy v Čechách 1969, 59.
- Sklenář, K. 1973: Vlastivědné muzeum v Mělníku – katalog pravěké sbírky II. Zprávy Čs. společnosti archeologické – Suppl. 10. Praha.
- Sklenář, K. 1982: Pravěké nálezy na Mělnicku a Kralupsku. Archeologický místopis okresu Mělník v pravěku a rané době dějinné. 1.–2. Mělník.
- Sklenář, K. 1985: Vlastivědné muzeum v Mělníku – katalog pravěké sbírky III. Zprávy Čs. společnosti archeolo-gické – Suppl. 29. Praha.
- Sklenář, K. 1989: Okresní muzeum v Mělníku – katalog pravěké sbírky IV. Zprávy Čs. společnosti archeologické – Suppl. 36. Praha.
- Sklenář, K. 1998: Pravěk na soutoku. Nejstarší osudy Mělnické kotliny a jejího sousedství. Mělník.
- Sklenář, K. 2011: Pravěké a raně středověké nálezy v Čechách do roku 1870. Pramenná základna romantického období české archeologie. Fontes Archaeologici Pragenses 36. Pragae.

Urgeschichtliche Funde im Areal der Siedlung „V zátiší“ (Kochmanka) in Kralupy nad Vltavou

Von Mai bis Oktober 1969 wurden die Gründe für sechs Bauplattenhäuser einer neuen Siedlung in der Flur „V zátiší“ (Kochmanka) in Kralupy n Vlt. (Bez. Mělník, Kr. Mittelböhmen). Es geht um eine niedere, nach Nor-den leicht geneigte Terrassenplateau über dem Zusammenfluss zweier Bäche, 177–178 m ü. d. M. Schon früher wurden in diesem Raum Einzelfunde aus dem Äneolithikum (Schnurkeramik), Latènezeit (LT B), älteren römi-schen Kaiserzeit und Frühmittelalter gemacht. Hier veröffentlichte Funde stammen aus dem Netz von Linien-

durchstichen für Mauergründe der Bauplattenhäuser, in deren Wänden wurden streckenweise verschiedene Keramikfragmente und gespaltene Quarzindustrie gefunden.

Insofern die spärlichen Funde archäologisch bestimmbar sind, zeigt sich die Besiedlung mit Linearbandkeramik relativ am wichtigsten. Im Gegenteil die Stichbandkeramik ist nur durch einige Fragmente belegt. Evident ist das Vorkommen der Salzmünder Phase der Trichterbecherkeramik. Die Besiedlung der jüngeren Bronzezeit ist durch die Funde aus den zwei Siedlungsgruben in den Baugründen des Hauses 5 sicherlich belegt. Ein spezifisches Problem repräsentiert die relativ zahlreiche, ausschließlich aus Quarzgeröllen erzeugte Spaltindustrie. Mit Rücksicht auf den Rohstoff und die Bearbeitung ist die (ä)neolithische Provenienz nur wenig wahrscheinlich; vielleicht handelt es hier um das Paläolithikum, aber ohne zweckmässige Analogien im (mittel)böhmischen Material.

(Deutsch von Karel Sklenář)

Abb. 1. Kralupy n. Vlt. auf der Karte Böhmens

Abb. 2. Kralupy n. Vlt. Oben: Eine Karte aus dem Jahr 1967 zeigt (in der Mitte der Aufnahme) ein noch leerer Raum der künftigen Siedlung „V zátiší“ über dem Zusammenfluss der Bäche, westlich von der ehemaligen Fabrik „Kochmanka“. Unter: Dieselbe Situation nach dem Aufbau der Siedlung; die Bauplattenhäuser sind mit den Nummern 1–6 bezeichnet

Abb. 3. Kralupy n. Vlt., Siedlung „V zátiší“, Blick vom Norden, aus dem Südhang der Anhöhe Hostibejk. Foto Verfasser 2017

Abb. 4. Walzenbeil der Schnurkeramik – Inv. Nr. Pr 721 (nach: Buchvaldek et al. 1997)

Abb. 5. Kralupy n. Vlt., Siedlung „V zátiší“, Plan der Grundgrabungen der Häuser No. 3–5. Die Raumrelation ist erhalten, nur die Distanz zwischen den Häusern (36 m) ist aus praktischen Gründen reduziert. Bei dem Hause 3 sind die Grunddurchstiche (dZ, dV; p1–p10) und Zwischenblöcke (b1–b9) bezeichnet (gültig für alle Häuser), bei dem Hause 4 ist der Längsprofil S–J markiert. Gestrichelte Linien im Hause 4 vermarken die Sonde von V. Fencl, im Hause 5 die Reste der Siedlungsgruben I und II. Zeichen: 1 Linearbandkeramik, 2 Stichbandkeramik, 3 Trichterbecherkeramik, 4 Knovíz Kultur, 5 Spaltindustrie. Nach der Dokumentation von V. Fencl bearbeitet

Abb. 6. Längsprofil Nord–Süd (S–J) auf der östlichen Aussenseite (dV) des Hauses 4 (schon nach Abtragung einer Oberflächenschicht von 20–30 cm Mächtigkeit auf der Fläche der Baustelle). 1 – hellgrauer Ackerboden, 2 – schwarzgrau Schicht mit Funden, 3 – weisssgrauer kalkhaltiger Löss, 4 – dunkler Löss, 5 – geschichteter grobkörniger Terrassensandschotter; 6 – rezenter Eingriff. Nach der Dokumentation von V. Fencl

Abb. 7. Haus 5, Profil der Siedlungsgrube I am Südwand des Durchstichs p5. Nach der Dokumentation von V. Fencl. 1 – schwarze Schicht mit Funden unter dem Ackerboden (mit der Grubenausfüllung gleich), 2 – kalkhaltiger Löss, 3 – sandige Schicht mit Steinen; k – grössere Steine in der Grubenausfüllung

Abb. 8. Haus 5, Profil der Siedlungsgrube II am Innenwand des Durchstichs dZ ab der Ecke mit p5. Nach der Dokumentation von V. Fencl. 1 – schwarze Schicht mit Funden unter dem Ackerboden (mit der Grubenausfüllung gleich), 2 – kalkhaltiger Löss, 3 – sandige Schicht mit Steinen

Abb. 9. Keramische Fragmente – Linearbandkeramik: 1 – Inv. Nr. Pr 649; 2 – 13506; 3 – 13519; 4 – 13505; 5 – 13524; 6 – 13545; 7 – 13539; 8 – 13528; 9 – 13560; 10 – 13571; 11 – 13518

Abb. 10. Keramische Fragmente – Stichbandkeramik u. a.: 1 – Inv. Nr. Pr 651; 2 – 13544; 3 – 13747; 4 – 13531; 5 – 13523; 6 – 13525; 7 – 13580; 8 – 13581

Abb. 11. Keramische Fragmente – Äneolithikum: 1 – Inv. Nr. Pr 13566; 2 – 13584; 3 – 13559; 4 – 13990; 5 – 650 (2 Stücke), 6 – 13565/8; 7 – 14696; 8 – 13565/3

Abb. 12. Quarzspaltindustrie (Paläolithikum?): Inv. Nr. Pr 13572 (links), 13573. Foto K. Sklenář

Abb. 13. Quarzspaltindustrie (Paläolithikum?): 1 – Inv. Nr. Pr 13572; 2 – 13577; 3 – 13575; 4 – 13504; 5 – 13573
